

Asia: VN/34680/2022

Lausuntopyyntö Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit alatyöryhmän 1. Rikollisuus ja rikosasioiden käsittely sekä rangaistukset ja niiden täytäntöönpano ehdotuksista

1. Syyttäjien toimimista tutkinnanjohtajina on tarpeen selvittää. On kuitenkin ilmeistä, että tällainen toimintamallin muutos ei onnistu ilman syyttäjien määrän tuntuvaa lisäämistä nykyisestä.

10. Virtuaalikäräjäoikeus-malli on mielenkiintoinen ja sitä kannattaa selvittää. Kirjallisen menettelyn rikosasioiden keskittämällä yhteen käräjäoikeuteen ei ehkä saavuteta merkittäviä hyötyjä.

15. Lautamiesjärjestelmän olemassaoloa voidaan nykyaikana puoltaa lähinnä siitä näkökulmasta, että sen arvioidaan lisäävän kansalaisten luottamusta tuomioistuinten toimintaa kohtaan. Ennen kuin järjestelmän lakkauttamiseen voi ottaa kantaa, tulisi selvittää, onko lautamiesjärjestelmällä tällaista luottamusta lisäävää vaikutusta. Joka tapauksessa lautamiesten valintamenettelyä tulisi uudistaa niin, että se turvaisi nykyistä paremmin tuomioistuinten riippumattoman toiminnan.

16. Kaikki kohdassa todetut asiat on syytä arvioida. Tuomioistuimissa käytetään nykyisin valtavasti resurssia laajojen kirjallisten perustelujen laatimiseen ilman, että ne palvelisivat asianosaisten oikeusturvatarpeita tai oikeudenkäynnin julkisuuteen tai muihin yhteiskunnallisiin näkökohtiin liittyviä yleisiä tarpeita.

21. Asioiden siirtomahdollisuutta on syytä selvittää.

22. Hovioikeuden kokoonpanosäännöksiä on tarpeen arvioida.

24.-28. Esitetyt arvioinnit on syytä tehdä.

33. Toimenpide-ehdotus on kannatettava.

2. Kommentit alatyöryhmän 2. Siviiliasioiden käsittely, sovittelu ja vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot ehdotuksista

34. Toimenpide-ehdotus on kannatettava.

35. Toimenpide-ehdotus on kannatettava.

37. Jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalan rajoittaminen laajoissa riita-asioissa saattaisi lisätä jonkin verran korkeimman oikeuden mahdollisuuksia antaa ennakkopäätöksiä siviiliasioissa. Kun otetaan huomioon se lisäkuormitus, mikä hovioikeuksille soveltamisalan rajoituksesta koituisi, saattaisi uudistuksen hinta muodostua liian suureksi siitä saatavaan hyötyyn nähden.

38. Toimenpide-ehdotus on kannatettava.

46.-48. Ehdotukset ovat kannatettavia. Sovittelumenettelyn käyttöalan rajaamiselle tulisi olla erittäin vahvat perusteet dispositiivisissa riita-asioissa.

49.-50. Ehdotukset ovat kannatettavia.

51. On jossain määrin idealistista ajatella, että vanhemmat aina kykenisivät huoltoriidoissa sopimaan ns. pienemmistä kysymyksistä sovittelussa ilman tuomioistuimen käyttämää tuomiovaltaa. Mikäli liitännäisasiosta määrättäisiin sovittelussa, ei tältä osin olisi enää kysymys sovittelusta vaan sinne delegoidusta tuomiovallan käytöstä.

53. Kannatetaan esitettyä arviointia.

58. Oikeudenkäyntikulujen muodostumista ja kuluriskiä on arvioitu jo useaan otteeseen. Tulisi ottaa käyttöön oikeudenkäyntikulutaulukot ja oikeudenkäyntikulukatot.

63.-65. Ehdotetut selvitykset ovat kannettavia.

3. Kommentit alatyöryhmän 3. Hallinto-oikeudelliset asiat ja erityistuomioistuinasiat ehdotuksista

-

4. Kommentit alatyöryhmän 4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen ehdotuksista

-

5. Kommentit alatyöryhmän 5. Täytäntöönpano ja Ulosottolaitoksen toiminta ehdotuksista

-

6. Kommentit alatyöryhmän 6. Hallinto-, henkilöstö- ja koulutusasiat ehdotuksista

Tuomioistuinten onnistuminen työssään on lopulta kiinni tuomioistuimissa työskentelevien osaamisesta ja ammattitaidosta. Tähän nähden oikeuslaitostyöryhmän alustavien toimenpide-ehdotusten merkittävin heikkous on, että siinä on asian tärkeyteen nähden vähän ja melko arasti käsitelty osaamiseen ja ammattitaitoon liittyviä kysymyksiä. Jatkotyöskentelyssä näihin kysymyksiin tulisi kiinnittää merkittävästi enemmän huomiota ja pohtia, miten tulevat (vuosikymmenillä 2030-20260 työskentelevät) tuomarit ja muu tuomioistuinhenkilökunta koulutetaan. Tulisi perusteellisesti tarkastella tuomioistuinharjoittelun, esittelijäjärjestelmän ja asesorien koulutusohjelman suhdetta ja mahdollisuuksia sen kehittämiseen kokonaisuutena niin, että Suomessakin voisi tulevaisuudessa toimia tuomarikoulu, josta valmistuisi riittävä määrä henkilöitä tuomarin vaativaan ammattiin. Tuomarinkoulutuslautakunnan ja Tuomioistuinviraston toiminta pitäisi integroida niin, että koulutusstrategisista asioista ja koulutukseen ohjattavista resursseista päättäisi yksi ja sama taho.

7. Muita huomioita Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Itä-Suomen hovioikeus pitää oikeuslaitostyöryhmän alustavia toimenpide-ehdotuksia varsin kattavana koosteenä mahdollisuuksista kehittää oikeuslaitoksen toimintaa. Hovioikeus ei ole valmistelun tässä vaiheessa kattavasti kommentoinut eri toimenpide-ehdotuksia, vaan on tyytynyt vain eräisiin nostoihin. On selvää, että läheskään kaikkea esitettyä ei voida toteuttaa edes keskipitkällä aikavälillä. Voi myös olla, että ehdotukset ovat keskenään joltain osin ristiriitaisia. Työryhmän tulisikin jatkotyössä keskittyä ehdotusten priorisointiin. Tässä työssä tärkeä lähtökohta on, että oikeusturvan riittävästä tasosta pidettäisiin jatkossakin huolta, eivätkä tehokkuusnäkökulmat ajaisi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteuttamisen edelle. Lisäksi kehittämisen painopisteen tulisi olla sellaisissa asioissa, jotka tehokkaimmin vaikuttavat oikeuslaitoksemme kahteen merkittävimpään ja kiistattomaan epäkohtaan: a) oikeusprosessit ovat vähänkin laajemmissa asioissa sietämättömän hitaita ja b) oikeudenkäynnit ovat etenkin riita-asioissa aivan liian kalliita. Näihin ongelmiin on pyritty viime vuosinakin tehdyillä uudistuksilla vaikuttamaan, kuitenkin toistaiseksi ilman merkittäviä tuloksia.

Aalto Teija

Itä-Suomen hovioikeus - Lausunnon on valmistellut hovioikeuden presidentti Antti Savela.